

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Botswanská republika

[Všeobecné informácie o krajine](#)

November 2015

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Ešte v roku 1966, bola Botswana s priemerným ročným príjmom na osobu 80 USD jednou z najchudobnejších krajín sveta. Objavenie diamantov na jej území v roku 1968 a zahájenie ťažby o tri roky neskôr, dramatickým spôsobom zmenilo charakter ekonomiky krajiny. Botswana sa za posledných 30 rokov zaradila v regióne medzi ekonomiky s najvyšším tempom rastu a dnes jej prislúcha štatút krajiny so stredným príjmom (6.260 USD na obyvateľa). Ekonomika Botswany je dnes medzinárodnými inštitúciami označovaná za jednu z najperspektívnejšie sa rozvíjajúcich. Finančný sektor Botswany zostal v čase svetovej finančnej krízy pomerne imúnny voči problémom burzových a bankových systémov vyspelých ekonomík vďaka vysokému stupňu likvidity, prísnej politike Národnej banky, silnej kapitalizácii a nízkej zahraničnej zadlženosti. Hlavnou hrozbou pre hospodárstvo Botswany bol dopad ekonomickej krízy vyspelých krajín na ťažobný priemysel krajiny (diamanty, nikel, meď), t.j. zníženie ťažby a obmedzenie prílevu zahraničných investícií. Export diamantov (najväčším odberateľom sú USA) sa dostal pod cenový tlak, ktorý však nevedel k výraznému obmedzeniu ťažby. Štát čelil následnej hospodárskej kríze v roku 2009, kedy došlo k poklesu rastu HDP na 3,7%, čo tiež viedlo k výrazne deficitnému rozpočtu (schodok 13,5% HDP). V roku 2011 došlo k oživeniu rastu HDP na úrovni 6,9%. V ďalších rokoch rástla ekonomika Botswany trochu pomalšie, ale stále dosť dynamicky. V roku 2014 bol zaznamenaný rast HDP na úrovni 4,5%, na rok 2015 sa odhaduje obdobný rast vo výške 4,6%.

Menovou jednotkou Botswany je **pula**, ktorá je viazaná na tzv. osobitné práva čerpania (SDR) a predovšetkým na juhoafrický rand. Práve jej prepojenosť s juhoafrickým random, ktorého hodnota v posledných dvoch rokoch klesá, poznamenali aj botswanskú menu. Cieľom vlády je držať infláciu v rozmedzí 3-6%. Miera inflácia bola v roku 2014 4,4%, išlo o pokles o 1,5% oproti roku 2013. Dobrou správou pre ekonomiku Botswany je, že podľa posledného hodnotenia Standard & Poor's Ratings Services krajina má aj naďalej stabilný kreditný výhľad vďaka silnej fiškálnej politike, konzervatívnemu ekonomickému rozhodovaniu a stabilnej politickej situácii. Hoci oficiálne štatistiky hovoria o okolo 20% nezamestnaných, neoficiálne sa však odhaduje, že nezamestnanosť v Botswane sa blíži k 40%.

Významnú úlohu v botswanskej ekonomike hrajú štátne podniky (**parastatals**). Vláda sa chce i naďalej snažiť o zlepšenie efektivity parastatals, reforme ich manažmentu a zvýšeniu jeho zodpovednosti, uvažuje sa aj nad zlučovaním a privatizáciou. Budú tiež nastavené prísne kritériá pre vznik nových štátnych podnikov. Pre domácu ekonomiku bude kľúčové aj zvýšenie produktivity, bez ktorej nemôže Botswana konkurovať v prilákaní priamych zahraničných investícií. Nepriaznivý vplyv na rozvoj ekonomiky má však skutočnosť, že Botswana má malý vnútorný trh, čo do istej miere predstavuje prekážku pre ďalšie zahraničné investície. Ani plán privatizácie veľkých štátnych podnikov, ktorý odporúča MMF a SB dodnes nie je riadne pripravený a jeho časový harmonogram je stále nevyjasnený. Šrámom na reputácii Botswany sa v poslednom čase stáva aj prílišná byrokracia pri registrácii zahraničnej firmy a zdĺhavé vybavovanie pracovných povolení pre cudzincov. Avšak v medzinárodnom meradle podmienok podnikania (Doing Business, Svetová banka) a konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Report, World Economic Forum) sa postavenie Botswany mierne zlepšuje: Doing Business 2014 – Botswana 56. zo 189 zemí, v r. 2013 65. zo 185. Hoci sa životná úroveň v Botswane zlepšuje (Human Development Index sa za 10 rokov zvýšil z 0,587 na 0,634), vláda sa chce i naďalej sústreďovať na boj proti chudobe. Prostredie s nízkou kriminalitou vníma ako jednu z podmienok pre rozvoj podnikania a príliv investícií. Dôraz chce preto kladť na dostatočné financovanie polície a na boj s ekonomickou kriminalitou a korupciou.

Plán národného rozvoja Botswany stanovuje dlhodobé priority botswanskej vlády, ktoré sú definované v programe „Vízia 2016“: problém chudoby, zlepšenie zdravotného zabezpečenia, boj proti HIV/AIDS (oficiálne zdroje uvádzajú okolo 25%, avšak niektoré štatistiky uvádzajú až 40% nakazených). Medzi hlavné politické ciele patrí hospodárska diverzifikácia (zníženie závislosti hospodárstva od ťažby diamantov), zvýšenie zamestnanosti, makroekonomická stabilita, finančná disciplína a rozvoj ľudských zdrojov krajiny. V súlade programom „Vízia 2016“ vláda určila prioritné investičné sektory: textilný a odevný priemysel, výroba kožených výrobkov, skla, informačné technológie, šperkárstvo a cestovný ruch (delta rieky Okavango sa považuje za najkrajšiu prírodnú rezerváciu v Afrike). S cieľom zvýšiť výrobnú kapacitu súkromného sektora, miestnu produkciu a podporovať malé a stredné podnikanie vláda zahájila The Citizen Economic Empowerment Program (CEE), ktorý poskytuje finančné prostriedky, tréning a poradenstvo jednotlivcom, ktorí chcú začať podnikáť. Ďalšou iniciatívou v rámci národného rozvojového plánu je nová stratégia národnej ekonomickej stratégie, ktorá sa zameriava predovšetkým na ekonomickú diverzifikáciu vedenú súkromným sektorom. Popri súkromnom sektore sa o ekonomickú diverzifikáciu usilujú aj štátne podniky ako napríklad Rozvojové Združenie Botswany (Botswana Development Corporation), hlavný investor a veriteľ v Botswane pokrývajúci rôznorodé sektory botswanskej ekonomiky. Diverzifikáciu priemyslu podporuje aj botswanské investičné a obchodné centrum (Botswana Investment and Trade Centre), ktoré bolo vytvorené parlamentným zákonom z r. 2011 a spadá pod botswanské ministerstvo obchodu a priemyslu. Jeho pobočka bola v otvorená aj v Johannesburgu v máji 2013.

Botswana je v dlhodobom meradle krajinou dodržiavajúcou demokratické štandardy, čo je na africké pomery veľmi pozitívny úkaz. Botswane v rámci Ibrahimovho indexu patrí na africkom kontinente tretie miesto. V októbri 2014 sa v krajine uskutočnili všeobecné voľby a aj napriek klesajúcej popularite sa po druhýkrát stal prezidentom kandidát botswanskej demokratickej strany Ian Khama. V predvolebnej kampani rezonovali ekonomické otázky, najmä prílev investícií, tvorba pracovných miest a zníženie nezamestnanosti.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Ťažba nerastných surovín je najdôležitejším odvetvím v tvorbe HDP a zároveň neodmysliteľnou súčasťou exportu krajiny. Ťažba diamantov je sústredená do troch banských prevádzok nachádzajúcich sa v púšti Kalahari (Jwaneng v južnej časti, Orapa a Letlhakane v centrálnej časti). Tieto tri bane produkujú viac než 70% percent celkového exportu diamantov z krajiny. S každoročným objemom viac ako 30 mil. karátov je Botswana zároveň najväčším producentom diamantov na svete. Ťažbu realizuje spoločný podnik Debswana Diamond Company, vlastnený rovnakým podielom spoločnosťou DeBeers (nadnárodná banská spoločnosť AngloAmerican a rodina Oppenheimerovcov) a botswanskou vládou. Debswana je po štátnom sektore druhým najväčším zamestnávateľom v Botswane. Spoločnosť DeBeers podpísala s Botswanou dohodu na desať rokov, podľa ktorej presunula svoju obchodnú divíziu z Londýna do Botswany. Toto by malo z Botswany spraviť jedno z hlavných medzinárodných banských centier, čo by znamenalo, že by krajinou prúdili diamanty v celkovej hodnote až 6 miliárd USD. Táto operácia je dobrou správou pre banský priemysel a celkovo pre ekonomiku krajiny. Na druhej strane, zlou správou je predpoklad, že diamantové zásoby v Botswane budú pravdepodobne vyčerpané do roku 2025-2030. Hoci Botswana v posledných dvadsiatich rokoch čiastočne znížila svoju závislosť na ťažbe diamantov, jednou z najväčších výziev pre botswanskú ekonomiku naďalej ostáva diverzifikácia priemyslu. Ďalšie obmedzenie závislosti na ťažobnom priemysle je nesmierne dôležité pre zabezpečenie udržateľného rastu v Botswane a aj na zníženie nezamestnanosti v krajine. Okrem diamantov, Botswana exportuje aj iné suroviny ako meď, uhlie, nikel, azbest a mangán.

Okrem ťažobného priemyslu je krajina ekonomicky závislá od JAR, odkiaľ smeruje až 75% všetkých dovozov.

Ďalšou ekonomickou výzvou krajiny je posun k menšiemu **verejnému sektoru**, ktorý dnes predstavuje až 35% z celkového HDP krajiny. Krajina bude musieť riešiť problém klesajúcich verejných príjmov a rastúcich sociálnych a ekonomických potrieb obyvateľstva. Preto je potrebné, aby verejný sektor zabezpečil fiškálnu udržateľnosť a zároveň zlepšil efektívnosť služieb.

Na **poľnohospodárstve** existenčne závisia až 2/3 obyvateľstva. Agrárny sektor Botswany trpí nedostatkom úrodnej zeme (iba 1% rozlohy krajiny tvorí orná pôda) a vodných zdrojov. Prevažuje chov hovädzieho dobytka, oviec a kôz, ktorý predstavuje až 80% poľnohospodárskej produkcie. 95% hovädziny ide na export, z toho veľká časť smeruje do JAR a na európsky trh. V dovoze dominujú potraviny, stroje a elektrické prístroje, textil, ropa a iné ropné produkty, drevo a papier, kov a kovové výrobky.

Nezanedbateľnú úlohu v ekonomike krajiny zohráva **cestovný ruch**, nakoľko Botswana patrí medzi turisticky najnavštevovanejšie krajiny Afriky (viac ako 350 tis. turistov ročne). Momentálne Botswana vedie dialóg so Zambiou ohľadom vytvorenia spoločných marketingových spoločností a cestovných kancelárií za účelom zvýšenia a rozvoja turistického ruchu do oboch krajín.

Podiel odvetví na	%
Primárny sektor	21,3
Poľnohospodárstvo	2,3
Ťažobný priemysel	19,0
Sekundárny sektor	11,1
Priemyselná výroba	5,8
Energetika, voda	-1,3
Stavebníctvo	6,6
Terciárny sektor	56,9
Malo- a veľkoobchod, ubytovanie a stravovanie	15,5
Doprava a komunikácie	5,7
Finančníctvo	14,7
Štátne služby	14,8
Sociálne a osobné služby	6,2
Dane očistené o dotácie	9,2

Zdroj: Bank of Botswana

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

- OSN a jej agentúry (UNCTAD, UNESCO a pod.)
- Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD)
- Medzinárodný menový fond (IMF)
- Svetová obchodná organizácia (WTO)
- Hnutie nezúčastnených (NAM)
- Commonwealth
- Africká únia (AU)

- Africká rozvojová banka (ADB)
- Juhoafrická colná únia (SACU)
- Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (SADC) - v Gaborone je sekretariát tejto organizácie

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Najvyšším kompetenčným orgánom z hľadiska riadenia zahraničného obchodu je **Ministerstvo obchodu a priemyslu Botswany**. Rezortným zameraním zodpovedá toto ministerstvo slovenskému Ministerstvu hospodárstva, pričom z jeho šesť sekcií sa priamo na systéme organizácie a riadenia zahraničného obchodu podieľa sekcia zahraničného obchodu. Na podpore zahraničného obchodu sa aktívne podieľajú **obchodné a priemyselné komory a regionálne obchodné a priemyselné komory (Botswana Chamber of Commerce, Botswana Investment and Trade Centre)**. Botswana Investment and Trade Centre má okrem svojej centrály pobočku aj v Johannesburgu a v Londýne.

Podnikateľská legislatíva: Podnikateľské prostredie v Botswane je v súlade s medzinárodnými normami a je založené na legislatíve, ktorá upravuje obchodné aktivity, patenty, obchodné značky, obchodné spory a pracovné vzťahy. Podnikateľské subjekty v Botswane musia svoju činnosť vykonávať v súlade s platnými právnymi normami.

Daňový systém

Daňové príjmy nie sú pre štátny rozpočet Botswany rozhodujúcou príjmovou položkou. Od 1. 7. 2002 bola zavedená **daň z pridanej hodnoty (VAT)** vo výške 10 %, aktuálna sadzba je 12 %.

Daň z príjmu právnických osôb činí 22 % (od finančného roku 2012, po zjednodušujúcej reforme zavedenej 1.7.2011). Pre nerezidentné spoločnosti je však daň z príjmu 30% (predtým bola 25 %; výhodnejším sa preto stáva založiť si v Botswane dcérsku spoločnosť ako pôsobif na tomto trhu prostredníctvom pobočky zahraničnej firmy). Niektoré odvetvia (napr. finančný sektor, spracovateľský priemysel) majú pre miestne spoločnosti zníženú sadzbu dane z príjmu na 15 %. Daň z príjmu fyzických osôb je progresívna v rozmedzí 0-25%. Sadzba **dane z dividend** bola znížená z 15 % na 7,5 % od 1.7.2011

Finančný systém, bankovníctvo a poisťovníctvo

Zoznam obchodných bánk, ktoré pôsobia v Botswane je možné nájsť na stránke centrálnej banky: <http://www.bankofbotswana.bw/index.php/content/2009103015021-banks>
Sú to napríklad:

- **Barclays Bank of Botswana Ltd.**
- **Standard Chartered Bank Botswana Ltd.**
- **First National Bank of Botswana Ltd.**
- **Stanbic Bank Botswana Ltd.**
- **Bank of Baroda (Botswana) Ltd.**
- **Bank of India (Botswana)**

Ďalej tu pôsobí viacero nebankových finančných inštitúcií na podporu rozvoja Botswany, ktoré sú väčšinou v rukách štátu.

Sú to napríklad:

- **National Development Bank** (financovanie projektov v poľnohospodárstve)
- **Botswana Building Society** (hypotéky pre domácnosti)
- **Botswana Savings Bank** (rozvoj vidieka)
- **Botswana Development Corporation** (hlavný investor, ktorý spája zahraničné firmy a miestnych podnikateľov - formou úverov i kapitálového podielu)

V Botswane sa tiež relatívne rýchlo rozvíja poisťovníctvo a pôsobí tu viacero poisťovní, ako napríklad **Botswana Insurance Company**.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Vláda poskytuje viacero stimulov vo forme daňových úľav a iných typov stimulov okrem iného na podporu zahraničných investícií do krajiny, diverzifikácie botswanskej ekonomiky či na podporu rozvoja textilného priemyslu.

c) Verejné obstarávanie

Oblasť verejného obstarávania je upravená od roku 1997 tzv. „*Local Procurement Programme*“, na základe ktorého má byť rezervovaných nie viac ako 30 % vládneho ročného rozpočtu na objednávky pre malé a stredné firmy zapojené do tohto programu. Aby sa firma kvalifikovala do programu musí mať minimálne 25% miestneho kapitálu a spĺňať aspoň dve z nasledujúcich kritérií - ročný obrat medzi 0,2 až 5 mil. pula, menej ako 200 zamestnancov a kapitál vo výške 50 tis. až 5 mil. pula. Firma kvalifikovaná v rámci tohto programu sa však môže tiež zúčastniť tendrov určených pre zahraničných dodávateľov. Viac informácií o procese verejného obstarávania a o aktuálnych tendrových príležitostiach sa dá nájsť na stránke **Public Procurement and Asset Disposal Board** <http://www.ppadb.co.bw/>.

d) Zmluvná základňa

S účinnosťou od 1.1.1993 sukcedovala SR do 2 zmluvných dokumentov po bývalej ČSFR:

1. Dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Botswanskej republiky o vedecko-technickej spolupráci (Gaborone, 5.6.1984)
2. Obchodná dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Republiky Botswana (Gaborone, 14.1.1985)

Po vzniku SR neboli s Botswanou podpísané žiadne nové zmluvné dokumenty. V súvislosti so vstupom SR do EÚ a harmonizácie obchodnej politiky SR so spoločnou obchodnou politikou EÚ bolo v júni 2004 slovenskou stranou notifikované vypovedanie bilaterálnej obchodnej dohody z roku 1985.

V decembri 2008 slovenská strana notifikovala návrh medzivládnej dohody o vzájomnej podpore a ochrane investícií, na ktorú botswanská strana napriek urgencii nereagovala.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

Posledný údaj o celkovej hodnote priamych zahraničných investícií v Botswane je z roku 2013 a pohybuje sa na úrovni 293 mil. USD, čo predstavuje pokles oproti roku 2012 až o 29% v dôsledku celkového poklesu zahraničných investícií do krajín subsaharskej Afriky. Ekonomika Botswany je naďalej závislá na ťažbe nerastných surovín, predovšetkým diamantov (okolo 30% podiel na tvorbe HDP). Cieľom súčasnej vládnej stratégie je diverzifikovať ekonomiku a sústrediť sa na netradičné produkty (textil, odevy, kožené výrobky, výrobky zo skla, informačné technológie, farmaceutický priemysel a cestovný ruch). Potenciálne investičné príležitosti sú založené na dostupnosti surovín alebo na dovoze surovín na spracovanie.

Botswana je malou, ale rýchlo rastúcou ekonomikou, ktorá ponúka budúcim investorom relatívne široké možnosti. Proinvestičná agentúra **Botswana Investment and Trade Centre** (BITC) sa snaží o presadenie Botswany ako určitej alternatívy k JAR, pokiaľ ide o prílev priamych zahraničných investícií do regiónu.

Investičné podmienky sú upravené v zákone Botswana Export Development and Investment Authority Act z roku 1997, ktorý tiež upravil založenie agentúry na podporu zahraničných investícií v Botswane **Botswana Export Development and Investment Authority** (BEDIA), ktorá sa neskôr transformovala na BITC.

Najvýznamnejšími investičnými partnermi Botswany sú JAR, USA a Veľká Británia, v poslednej dobe rýchlo rastú investície Číny.

b) Energetická politika krajiny

Botswana, rovnako ako väčšina okolitých krajín JAR, je závislá od dodávok elektrickej energie z JAR a je propojená s okolitými štátmi v rámci tzv. „Southern African Power Pool“. Domáca produkcia energie pokrýva 44% národnej spotreby, pričom 56 % svojej spotreby pokrýva dovozom elektriny zo štátov v rámci tohto poolu (JAR, Zimbabwe, Zambia a ďalšie). V prípade nedostatku energie v JAR tým utrpia aj okolité štáty. Štátny monopol Eskom dodáva elektrinu Lesothu, Svazijsku, Botswane, Namíbiu, Mozambiku a Zimbabwe. Botswana má za cieľ v najbližších rokoch zmierniť svoju závislosť na elektrine z JAR vybudovaním vlastných elektrární.

V súvislosti s rozvojom priemyslu rastie význam energetiky a tiež vodného hospodárstva, ktoré má však vzhľadom na klimatické podmienky veľmi obmedzené zdroje. Preto bude v budúcnosti zohrávať významnú úlohu čistenie a úprava vody. V krajine funguje tepelná elektráreň Morupule A (výkon 132 MW), ktorá využíva miestne uhlie. Vedľa Morupule "A" sa buduje tzv. Morupule "B" (s cieľovým výkonom 4x150 MW), ktorá by mala byť dokončená v roku 2020. Ďalšiu tepelnú elektráreň o výkone 300 MW stavia indická spoločnosť Jindal Steel and Power, ktorá by mala začať produkovať energiu v roku 2018. V krajine zahájila v októbri 2011 svoju činnosť plynová elektráreň v Orape, ktorú budovala slovenská firma Istroenergo Group. Napokon v Botswane existuje viacero dieselových elektrární s nízkou kapacitou.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Dovoz tovaru z krajín mimo Juhoafrickej colnej únie (SACU) podlieha spoločnému vonkajšiemu tarifnému režimu (Common External Tariff), pričom rovnaké tarify sa vyberajú v rámci celej SACU a sú prerozdelené medzi členské štáty SACU podľa ich ekonomickej sily. Clá a spotrebné dane v rámci SACU sú na určité výrobky stanovené JAR s platnosťou pre všetky členské krajiny a zodpovedajú tak skôr požiadavkám JAR ako Botswany. Od 1. júla 2002 sa pri dovoze uplatňuje DPH. S ohľadom na SACU musí Botswana uplatňovať rovnaké anti-dumpingové ochranné opatrenia ako JAR. Pri dovoze mimo SACU musí byť predložený „bill of entry“ a pri dovoze z krajín, ktoré sú členmi SACU, je potrebné predloženie „transfer traffic form“ CCA 1. Dovozné povolenie a prípadne aj zdravotný certifikát sa vyžadujú u niektorých druhov tovaru ako napr. domáce zvieratá, rastliny a zvieratá všeobecne, zbrane, živočíšne produkty a lode. Niektoré poľnohospodárske produkty podliehajú tiež dovozným obmedzeniam. Dovozné povolenie na dovoz z nečlenských krajín SACU vydáva odbor obchodu a spotrebiteľských záležitostí (Department of Commerce and Consumer Affairs) Ministerstva obchodu a priemyslu. Dovozné povolenie sa nevyžaduje na dovoz z Malawi a Zimbabwe s výnimkou niektorých poľnohospodárskych produktov. Povolenia sú neprenosné a vydávajú sa na základe žiadosti. Liberálny devízový režim Botswany nepredstavuje prekážku na získanie potrebných devíz na dovoz tovaru. Dovozca len musí preukázať, že tovar došiel do Botswany a deklarovať jeho hodnotu prostredníctvom faktúry).

Pri **vývoze** musia nečlenské krajiny SACU vyplniť vývozný „bill of entry“, členské krajiny SACU „transfer traffic form“ CCA 1. U väčšiny vývozov sa nevyžaduje vývozné povolenie.

V súčasnosti je Botswana signatárom týchto mnohostranných preferenčných dohôd:

- Juhoafrická colná únia (Southern African Customs Union) - Botswana, JAR, Lesotho, Namíbie, Svazijsko
- Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (South African Development Community) - jedná sa o oblasť voľného obchodu.

Botswana je tiež súčasťou dohôd poskytujúcich neregipročné preferenčné zaobchádzanie na dovoz tovaru z rozvojových krajín do EÚ a USA, a to:

- Dohoda z Cotonou medzi EÚ a krajinami ACP (Afriky, Karibiku a Pacifiku) - má skončiť v r. 2014, do tej doby by mala byť dojednaná Dohoda o ekonomickom partnerstve
- AGOA (African Growth and Opportunity Act) - je v oblasti obchodu s textilom uplatňovaný medzi Botswanou a USA preferenčný režim na dovoz do USA (platnosť do 2015)

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Podľa botswanského centrálného štatistického úradu v roku 2014 Botswana vyviezla z krajiny tovar vo výške 7,4 miliardy USD a doviezla do krajiny tovar v hodnote 7,1 miliardy USD. Celkový obrát teda dosiahol 14,5 miliardy USD, pričom Botswana vykázala aktívnu obchodnú bilanciu vo výške 300 miliónov USD.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Najdôležitejšími exportné položky Botswany v roku 2014 podľa Bank of Botswana boli diamanty, medeno-niklová ruda, mäso a textilné výrobky.

V importe v roku 2014 dominovali stroje a elektrické zariadenia, potraviny a nápoje, stroje a dopravné zariadenia, chemické a gumárske výrobky a tiež drevárske a papierenské výrobky.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Teritoriálna štruktúra botswanského vývozu:

Krajina	Hodnota v %
Veľká Británia	81,5
Ostatné členské štáty EÚ	7,9
Členské štáty Juhoafrickej colnej únie	6,3
Zimbabwe	2,8
Ostatná Afrika	0,3
USA	0,3
Ostatné krajiny	0,9

Teritoriálna štruktúra botswanského dovozu:

Krajina	Hodnota v %
Členské štáty Juhoafrickej colnej únie	73,3
Členské štáty EÚ okrem Veľkej Británie	12,3
Veľká Británia	2,6
Zimbabwe	0,6
Ostatná Afrika	0,4
Južná Kórea	0,1

Zdroj: Ministerstvo financií a rozvojového plánovania, Botswana

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Vzájomné bilaterálne vzťahy medzi Botswanou a Slovenskom sú veľmi málo rozvinuté. Podľa údajov MH SR uvedených v tabuľke (viď nižšie) sa nedá ani hovoriť o postupnom raste slovenského exportu do Botswany, nakoľko objem jednotlivých komodít v rôznych rokoch výrazne kolíše. Najväčší objem exportu do Botswany Slovensko vykázalo v roku 2010. Išlo o výrazne väčší vývoz zariadení na výrobu elektrického prúdu vrátane dielov, čo by mohlo byť vysvetlené budovaním plynovej elektrárne v botswanskej Orape, kde jedným z hlavných dodávateľov bola slovenská spoločnosť ISTROENERGO Group Levice (IEG). Elektráreň o výkone 90 MW bola slávnostne otvorená 13. októbra 2011 a ISTROENERGO plánuje v budúcnosti ďalšie projekty tohto druhu.

Nakoľko je Botswana jednou z najstabilnejších krajín v Afrike s najlepším ratingom v súvislosti s ochranou investícií a relatívne nízkou korupciou, je vhodnou krajinou na posilnenie obchodno-ekonomickej spolupráce v Afrike. Možnosti sú aj vo zvýšení exportu do krajiny, ale predovšetkým v slovenských investíciách do rozvoja infraštruktúry, najmä do energetiky.

Vzájomná obchodná výmena medzi Botswanou a SR v tis. EUR (podľa štatistík MH SR):

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015 jan-máj
SR Dovoz	21	4	1	0	3	19
SR Vývoz	6 378	117	54	271	812	207
Obrat	6 399	121	55	271	815	226
Bilancia	6 357	113	53	271	809	188

Komoditná štruktúra slovenského exportu do Botswany:

Slovensko do Botswany vyváža najmä stroje, ostatné zariadenia a neelektrické motory (bez turbín a piestov), elektrické stroje a prístroje, ostatné zariadenia na výrobu elektrického prúdu a strojné zariadenia na spracovanie kovov.

Komoditná štruktúra botswanského exportu do SR:

Botswana do SR vyváža hlavne odevy a odevné súčasti.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Botswanský trh je malý a do veľkej miery prepojený s JAR. Ide o pomerne vyspelý trh, ktorý sa svojou povahou a zákonitosťou približuje najvyspelejším krajinám sveta a preto aj obchodná prax má štandardné pravidlá. Pokiaľ treba na niečo predsa len upozorniť je skutočnosť, že samozrejmosťou je precíznosť a solídnosť vo vzájomnej spolupráci. Špecifikom trhu je, že pri spotrebných tovaroch dáva väčšina firiem prednosť priamemu kontaktu na výrobcu z dôvodov šetrenia nákladov na sprostredkovateľov. Pri strojárenskom sortimente je viac využívaný distribútor s vlastnými skladmi, ktorý nakupuje na vlastný účet a predáva tovar menším firmám.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

V súčasnosti sú odbytové možnosti založené na vyhľadávaní kontaktov prostredníctvom účasti na výstavách, konferenciách, seminároch, alebo sprostredkovaní ZÚ, prípadne priameho záujmu zákazníka. Po vykonaní analýzy dovozov do krajiny vidíme, že zvýšenie exportu sa dá zásadnejšie zmeniť iba vývozom investičných celkov. Slovensko má reálnu šancu podieľať sa na obnove a výstavbe energetiky. Nedostatočná infraštruktúra dáva šance na výstavbu cementární, železníc a modernizáciu cestnej a leteckej dopravy. ZÚ má vo svojom programe vyhľadávanie potenciálnych domácich partnerov a bude odporúčať relevantným slovenským spoločnostiam nadviazanie kontaktov.

Ďalšie možnosti obchodno-ekonomickej spolupráce

Súčasný rozvojové trendy Botswany sú v nasledujúcich oblastiach:

- modernizácia energetiky a diverzifikácia energetických zdrojov,
- podpora zahraničných investícií,

- dôraz na rozvoj cestovného ruchu
- budovanie modernej cestnej a dopravnej infraštruktúry.

Tieto vývojové trendy ponúkajú slovenským podnikateľom viacero možností prieniku na botswanský trh. SR by sa mohla zamerať na budovanie energetickej infraštruktúry, dopravnej infraštruktúry, ICT, výrobu skla, dodávky zariadení ako napr. čističky vôd a spotrebného tovaru.

Posilneniu obchodno-investičných vzťahov medzi Botswanou a SR by mohlo napomôcť vytvorenie spoločnej rady pre hospodársku spoluprácu medzi SR a Botswanou. Tiež by sa mohli preskúmať možnosti o podpísaní bilaterálnej dohody o ochrane investícií a dohody o zamedzení dvojitého zdanenia.

Účinným spôsobom presadenia sa na miestnom trhu sa javí spoločný postup krajín V4. V zmysle spoločnej prezentácie vyšehradského priestoru ekonomickí diplomati z krajín V4 pravidelne organizujú v jednotlivých provinciách JAR investično-podnikateľské semináre. V rokoch 2013 a 2014 ekonomickí diplomati krajín V4 zorganizovali stredoeurópske podnikateľské fórum v hlavnom meste Botswany Gaborone počas medzinárodného obchodného veľtrhu v Gaborone.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Užitočné odkazy a kontakty

- **Bank of Botswana** (centrálne banka)
- **Vláda Botswany** (možný prístup na stránky všetkých ministerstiev)
- **Botswana Institute for Development Policy Analysis** (informácie o publikáciách o ekonomickej situácii Botswany)
- **Botswana Online** (vyhľadávací portál)
- **Mmegi** (nezávislý týždenník)
- Organizácia na podporu vývozu a investícií BEDIA sa v r. 2012 zlúčila s IFSC a transformovala na **Botswana Investment and Trade Centre** - BITC
- **Botswana Development Corporation** - agentúra na podporu rozvoja
- **Central Statistical Office of Botswana** - štatistický úrad
- databáza botswanských právnych aktov - <http://www.elaws.gov.bw/>

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Pri vstupe slovenských občanov do Botswany na menej ako 30 dní sa nevyžaduje vízum. Vízum je potrebné len pri pobyte nad 30 dní.

Časový posun: +2 hod oproti GMT, +1 hod oproti stredoeurópskemu času (zimnému).

Všeobecne sa hovorí po anglicky. Motorové vozidlá jazdia vľavo.

Medzinárodná predvoľba: +267

Ročné teploty:

- najvyššie priemerné - 32 až 35 stupňov Celzia
- najnižšie priemerné - 23 až 25 stupňov Celzia

Zdravotné riziká: V Botswane sa vyskytuje malária (v hlavnom meste Gaborone nie, čo je však výnimka), na severe v oblasti Chobe sa vyskytuje ojedinele mucha tse-tse, ktorá roznáša spavú nemoc.

Štátne sviatky

- 1. január Nový rok
- 6. apríla Veľký piatok
- 9. apríla Veľkonočný pondelok
- 1. mája Deň pracujúcich
- 25. mája Deň nanebovstúpenia
- 1. júla Deň Sira Seretse Khamy
- 21. júla Prezidentský deň
- 30. septembra Deň Botswany
- 25. decembra Vianočný deň
- 26. decembra Deň dobrej vôle

Obvyklá pracovná doba

· banky – pondelok až piatok 08:00–15:00, streda 08:00–13:00, sobota 08:00–11:30

· firmy - pondelok až piatok 08:00–17:00

· úrady - pondelok až piatok 07:30–16:30

- 997 – záchranná služba/pohotovosť
- 998 - hasiči
- 999 - polícia